

Név:

Aláírás:

1. (5 × 2 pont)

1. Legyen $u = (2i, 4i)^T$, $v = (5 - 6i, 7)^T$. Mennyi az (u, v) belső szorzat?

$$= \overline{2i} \cdot (5 - 6i) + \overline{4i} \cdot 7 = (-2i) \cdot (5 - 6i) - 4i \cdot 7 \\ = -10i - 12 - 28i = -38i - 12$$

2. Legyen $f_1 = (\cos 135^\circ, \sin 135^\circ)^T$, $f_2 = (\cos 225^\circ, \sin 225^\circ)^T$ egy ortonormált bázis. Fejezd ki $v = (7, 8)^T$ vektort az f -ek lineáris $\alpha f_1 + \beta f_2$ kombinációjaként! Mennyi α és β ?

$$\alpha = (f_1, v) = \left(\left(\begin{array}{c} -\frac{1}{\sqrt{2}} \\ \frac{1}{\sqrt{2}} \end{array} \right), \left(\begin{array}{c} 7 \\ 8 \end{array} \right) \right) = -\frac{1}{\sqrt{2}} \cdot 7 + \frac{1}{\sqrt{2}} \cdot 8 = \frac{1}{\sqrt{2}}$$

$$\beta = (f_2, v) = \left(\left(\begin{array}{c} -\frac{1}{\sqrt{2}} \\ -\frac{1}{\sqrt{2}} \end{array} \right), \left(\begin{array}{c} 7 \\ 8 \end{array} \right) \right) = -\frac{1}{\sqrt{2}} \cdot 7 - \frac{1}{\sqrt{2}} \cdot 8 = -\frac{15}{\sqrt{2}}$$

3. $y' = t^2 e^t$, $y(3) = 5$. Fejezd ki $y(77)$ -et a határozott integrálás segítségével!

$$y(77) = 5 + \int_3^{77} t^2 e^t dt$$

4. Adott $f(x + \Delta x)$, $f(x)$, $f(x - \Delta x)$. Írd fel $f''(x)$ numerikus approximációját!

$$f''(x) \approx \frac{1}{\Delta x^2} (f(x + \Delta x) - 2f(x) + f(x - \Delta x))$$

5. Legyen $f(x) = x = \sum_{n \in \mathbb{Z}} \hat{f}_n \frac{e^{inx}}{\sqrt{2\pi}}$, ha $x \in (-\pi, \pi)$ Mennyi \hat{f}_{-5} ?

$$\hat{f}_{-5} = \left(e^{-5ix}, f(x) \right) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\pi}^{\pi} e^{-5ix} \cdot x dx = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\pi}^{\pi} e^{5ix} x dx \\ = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \left[\frac{e^{5ix} \cdot x}{5i} - \frac{e^{5ix}}{(5i)^2} \right]_{-\pi}^{\pi} = \\ = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \left[\left(\frac{-1 \cdot \pi}{5i} - \frac{-1}{-25} \right) - \left(\frac{-1 \cdot (-\pi)}{5i} - \frac{-1}{-25} \right) \right] = \frac{i}{5} \sqrt{\frac{2}{\pi}}$$

mivel $e^{\pm 5i\pi} = -1$

2. (5+2+3 pont)

$$\begin{pmatrix} y_1' \\ y_2' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2y_1 - 3y_2 \\ 3y_1 + 2y_2 \end{pmatrix} = A \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix}, \quad \begin{pmatrix} y_1(0) \\ y_2(0) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ 3 \end{pmatrix}$$

Keresd meg A sajátértékeit és sajátvektorait!

$$A = \begin{pmatrix} 2 & -3 \\ 3 & 2 \end{pmatrix}, \quad \det(A - \lambda E) = \begin{vmatrix} 2-\lambda & -3 \\ 3 & 2-\lambda \end{vmatrix} = 0 = (2-\lambda)^2 - (-3) \cdot 3$$
$$\lambda_1 = 2+3i \quad \lambda_2 = 2-3i$$

$$\begin{pmatrix} 2 & -3 \\ 3 & 2 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix} = (2+3i) \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} x \\ -ix \end{pmatrix}$$

$$\lambda_1 = 2+3i, \quad v_1 = \begin{pmatrix} 1 \\ -i \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} 2 & -3 \\ 3 & 2 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix} = (2-3i) \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} x \\ ix \end{pmatrix}$$

$$\lambda_2 = 2-3i, \quad v_2 = \begin{pmatrix} 1 \\ i \end{pmatrix}$$

Írd fel a DE általános megoldását!

$$\begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix} = c_1 e^{(2+3i)t} \begin{pmatrix} 1 \\ -i \end{pmatrix} + c_2 e^{(2-3i)t} \begin{pmatrix} 1 \\ i \end{pmatrix}$$

Számold ki a DE partikularis megoldását!

$$\begin{pmatrix} 1 \\ 3 \end{pmatrix} = c_1 \begin{pmatrix} 1 \\ -i \end{pmatrix} + c_2 \begin{pmatrix} 1 \\ i \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} c_1 + c_2 \\ i(-c_1 + c_2) \end{pmatrix}$$

$$\begin{cases} c_1 + c_2 = 1 \\ -c_1 + c_2 = 3/i = -3i \end{cases} \rightarrow c_2 = \frac{1-3i}{2}, \quad c_1 = \frac{1+3i}{2}$$

$$\begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix} = \frac{1-3i}{2} e^{(2+3i)t} \begin{pmatrix} 1 \\ -i \end{pmatrix} + \frac{1+3i}{2} e^{(2-3i)t} \begin{pmatrix} 1 \\ i \end{pmatrix}$$

3. (5 × 2 pont)

Ird at az $y'' + y' + y = 0$ DE-t az uj

$$\begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} y \\ y' \end{pmatrix}$$

valtozok segitsegevel egy elsorendu $\frac{d}{dt}\bar{y} = A\bar{y}$ DE rendszerre! Mennyi A?

$$\frac{d}{dt} \begin{pmatrix} y \\ y' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} y' \\ y'' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} y' \\ -y' - y \end{pmatrix} \Leftrightarrow \frac{d}{dt} \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ -1 & -1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix}$$

Melyek A sajátértékeik?

$$0 = \begin{vmatrix} 0-\lambda & 1 \\ -1 & -1-\lambda \end{vmatrix} = (0-\lambda)(-1-\lambda)+1 \Rightarrow \lambda_{1,2} = \frac{-1 \pm \sqrt{1-4}}{2} = -\frac{1}{2} \pm \frac{\sqrt{3}}{2} i$$

Ird fel az eredeti masodrendu DE altalanos megoldasat!

$$y = C_1 e^{(-\frac{1}{2} + \frac{\sqrt{3}}{2}i)t} + C_2 e^{(-\frac{1}{2} - \frac{\sqrt{3}}{2}i)t} = e^{-\frac{1}{2}t} \left(\tilde{C}_1 \cos \frac{\sqrt{3}}{2}t + \tilde{C}_2 \sin \frac{\sqrt{3}}{2}t \right)$$

Ird at a kovetkezo DE rendszert elsorendu DE rendszerre!

$$\frac{d^2}{dx^2} \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} y_1^2 \\ y_2 - y_1 \end{pmatrix}$$

$$\frac{d}{dx} \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \\ v_1 \\ v_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} v_1 \\ v_2 \\ y_1^2 \\ v_2 - v_1 \end{pmatrix}$$

Ird fel $e^{2-i\pi/6}$ algebrai alakjat!

$$\begin{aligned} e^{2-i\pi/6} &= e^2 \left(\cos\left(-\frac{\pi}{6}\right) + i \sin\left(-\frac{\pi}{6}\right) \right) \\ &= e^2 \left(\frac{\sqrt{3}}{2} - \frac{1}{2}i \right) \end{aligned}$$

4.a (1+1+1+2 pont)

$y' = \frac{1}{1+y^2} - \frac{1}{2}$

Keresd meg a DE fixpontjait!

$$y' = \frac{1}{1+y^2} - \frac{1}{2}$$

$$y' = 0 = \frac{1}{1+y^2} - \frac{1}{2} \Rightarrow y_1 = 1, \quad y_2 = -1$$

Ird fel a fixpontok körüli linearizált közelítő DE-t!

$$\frac{d}{dy} \left(\frac{1}{1+y^2} - \frac{1}{2} \right) = - \frac{2y}{(1+y^2)^2} = f'(y)$$

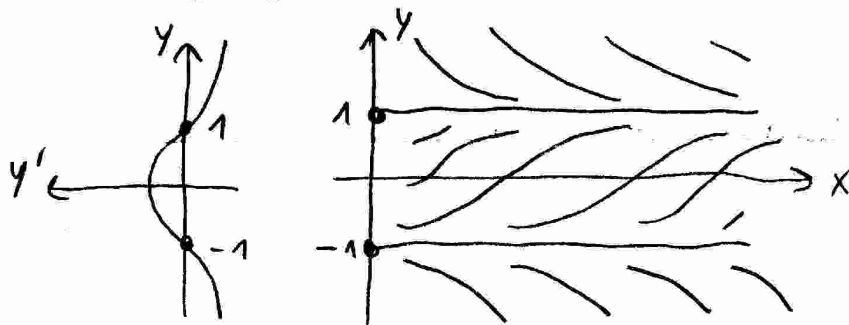
$$f'(1) = -\frac{1}{2}, \quad \frac{d}{dt}(y-1) = \frac{d}{dt} \Delta y \approx -\frac{1}{2} \Delta y \quad \left| \quad f'(-1) = \frac{1}{2}, \quad \frac{d}{dt}(y-(-1)) = \frac{d}{dt} \Delta y \approx \frac{1}{2} \Delta y \right.$$

Ha $y(0) = 0$, mennyi

$$\lim_{x \rightarrow \infty} y(x) = 1$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} y(x) = -1$$

Vázold a DE megoldásgörbeit!

4b. (2+3 pont) Mennyi

$$= e^{t \begin{pmatrix} -5 & 0 \\ 0 & -5 \end{pmatrix}} + t \begin{pmatrix} 0 & 3 \\ 0 & 0 \end{pmatrix} = \exp \left[t \begin{pmatrix} -5 & 3 \\ 0 & -5 \end{pmatrix} \right] = e^{t \begin{pmatrix} -5 & 0 \\ 0 & -5 \end{pmatrix}} \cdot e^{t \begin{pmatrix} 0 & 3 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}}$$

nulla

$$= \begin{pmatrix} e^{-5t} & 0 \\ 0 & e^{-5t} \end{pmatrix} \cdot \left[\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & 3t \\ 0 & 0 \end{pmatrix} + \frac{1}{2!} \begin{pmatrix} 0 & 3t \\ 0 & 0 \end{pmatrix}^2 + \dots \right]$$

$$= \begin{pmatrix} e^{-5t} & 0 \\ 0 & e^{-5t} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 3t \\ 0 & 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} e^{-5t} & 3te^{-5t} \\ 0 & e^{-5t} \end{pmatrix}$$

Név:

Aláírás:

1. (3+2+2+3 pont)

Ird fel a $y'' = \lambda y$ DE megoldásait az $y'(0) = 0$, $y'(L) = 0$ feltételek mellett y -ra és λ -ra! (Hasznald azt a feltevést, hogy λ egy valós, nem pozitív szám!)

$$\lambda = -\omega^2, \quad y'' = -\omega^2 y \rightarrow y = C_1 \cdot \cos(\omega x) + C_2 \sin(\omega x) \quad k \in \mathbb{Z}$$

$$y' = -C_1 \omega \sin(\omega x) + C_2 \omega \cos(\omega x) \quad \downarrow$$

$$y'(0) = 0 \rightarrow C_2 = 0, \quad y'(L) = 0 \rightarrow -C_1 \omega \sin(\omega L) = 0 \rightarrow \omega = k \cdot \frac{\pi}{L}$$

Tehát

$$k = 0, 1, 2, \dots \quad y_k = \cos\left(k \frac{\pi}{L} x\right), \quad \lambda_k = -\left(\frac{k\pi}{L}\right)^2$$

Legyen $f(x) = 3$, ha $x \in [-\pi, 0]$, máskülönben $f = 0$. Ha $f(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} \hat{f}(p) e^{ipx} dp$, akkor mennyi $\hat{f}(3)$?

$$\tilde{f}(3) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} e^{-i3x} \cdot f(x) dx = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\pi}^0 e^{-i3x} \cdot 3 dx =$$

$$= \frac{3}{\sqrt{2\pi}} \left[\frac{e^{-i3x}}{-i \cdot 3} \right]_{-\pi}^0 = \frac{3}{\sqrt{2\pi}} \left(\frac{1}{-i \cdot 3} - \frac{-1}{-i \cdot 3} \right) = \sqrt{\frac{2}{\pi}} \cdot i$$

$\phi_t(t, x, y) = \phi_{xx}(t, x, y) + \phi_{yy}(t, x, y)$, $\phi(0, x) = \exp(i(5x + 7y)) + \sin(2x)$. Mennyi $\phi(t, x, y)$?

$$\phi(t, x, y) = e^{-(5^2+7^2)t} \cdot e^{i(5x+7y)} + e^{-2^2 t} \sin(2x)$$

$$\text{Mivel } (\partial_{xx} + \partial_{yy}) e^{i(5x+7y)} = -(5^2+7^2) e^{i(5x+7y)}$$

$$(\partial_{xx} + \partial_{yy}) \sin(2x) = -2^2 \sin(2x)$$

$\phi_t(t, x, y) = \phi_{xx}(t, x, y)$, $\phi(0, x, y) = \sin(3x) \sin(4y)$. Mennyi $\phi(t, x, y)$?

$$\phi(t, x, y) = e^{-3^2 t} \sin(3x) \sin(4y)$$

$$\text{Mivel } \partial_{xx} (\sin(3x) \sin(4y)) = -3^2 \sin(3x) \sin(4y)$$

2.(2+1+1+4+2 pont)

Keress meg a következő DE általános megoldását! $y' = 3\delta(x) + 4$.

$$y(x) = \begin{cases} 4x + C, & \text{ha } x < 0 \\ 4x + C + 3, & \text{ha } x > 0 \end{cases}$$

Keress meg a következő DE megoldását az $(y(x) = 0, \text{ ha } x < 0)$ feltétel mellett! $y'' = \delta(x)$.

$$y(x) = \begin{cases} 0, & \text{ha } x < 0 \\ x, & \text{ha } x > 0 \end{cases}$$

Keress meg a következő DE megoldását a $(G(x) = 0, \text{ ha } x < 0)$ feltétel mellett!

$$G'' - 16G = \delta(x).$$

Add meg a következő mennyiségeket!

$$G(0^+) - G(0^-) = 0$$

$$G'(0^+) - G'(0^-) = 1$$

Mennyi $G(x)$? Az $y'' - 16y = 0, y(0) = 0, y'(0) = 1$ DE

megoldása: $\lambda^2 - 16 = 0 \rightarrow \lambda_{1,2} = \pm 4$

$$y = C_1 e^{4x} + C_2 e^{-4x}, \quad y' = 4C_1 e^{4x} - 4C_2 e^{-4x}$$

$$C_1 + C_2 = 0, \quad 4C_1 - 4C_2 = 1 \rightarrow C_1 = \frac{1}{8}, \quad C_2 = -\frac{1}{8}$$

Tehát

$$G(x) = \begin{cases} 0, & \text{ha } x < 0 \\ \frac{1}{8}(e^{4x} - e^{-4x}), & \text{ha } x > 0 \end{cases}$$

Írd fel az $y'' - 16y = f(x)$ DE megoldását, ha $(y(x) = f(x) = 0, \text{ ha } x \ll 0)$.

$$y(x) = \int_{-\infty}^{\infty} G(x-z) f(z) dz =$$

$$= \int_{-\infty}^x \frac{1}{8} (e^{4(x-z)} - e^{-4(x-z)}) f(z) dz$$

3. (2+2+3+2+1 pont)

Számold ki az $f = 3H(5-t)$ függvény Laplace transzformáltját a definíció alapján!

$$\begin{aligned} \mathcal{L}(f) &= \int_0^{\infty} e^{-st} \cdot 3H(5-t) dt = \int_0^5 3 \cdot e^{-st} dt = \left[3 \frac{e^{-st}}{-s} \right]_0^5 \\ &= -\frac{3}{s} (e^{-5s} - 1) \end{aligned}$$

$\swarrow = 1, \text{ ha } t < 5$

Számold ki az alábbi függvénypar $f * g$ konvolúcióját! $f(t) = t, g(t) = 5t$

$$\begin{aligned} (f * g)(t) &= \int_0^t f(t-\tau) g(\tau) d\tau = \int_0^t (t-\tau) \cdot 5\tau d\tau = \int_0^t 5t\tau - 5\tau^2 d\tau \\ &= 5t \frac{t^2}{2} - 5 \frac{t^3}{3} = \frac{5}{6} t^3 \end{aligned}$$

\swarrow (a Laplace-tr. -es értelemben)

Legyen $y'' - 16y = (t-1), y(0) = 3, y'(0) = 4$. Mennyi $\mathcal{L}(y(t)) = Y(s)$? ($\mathcal{L}(t^n) = \frac{n!}{s^{n+1}}$.)

$$(s^2 Y(s) - 3s - 4) - 16 Y(s) = \frac{1}{s^2} - \frac{1}{s}$$

$$Y(s) = \frac{1}{s^2 - 16} \left(\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s} + 3s + 4 \right)$$

Ird fel azt, hogy hogyan néz ki $Y(s)$ parciális tört felbontása! (Az együtthatókat nem kell kiszámolni!)

$$s^2 - 16 = (s+4)(s-4)$$

$$Y(s) = \frac{A}{s+4} + \frac{B}{s-4} + \frac{C}{s^2} + \frac{D}{s}$$

Mennyi $y(t)$? ($\mathcal{L}(e^{at}) = \frac{1}{s-a}$.)

$$y(t) = A e^{-4t} + B e^{4t} + Ct + D$$

4. (3+2+3+2 pont)

a)

$$y'(x) = f(x, y) = 5 - x - y;$$

Mennyi y'' ? Írd fel y másodikrendű Taylor polinomját az $x = 0$ pont körül, ha $y(0) = 3$!

$$y'' = \left(\frac{\partial}{\partial x} + f \cdot \frac{\partial}{\partial y} \right) f = \left(\frac{\partial}{\partial x} + (5-x-y) \frac{\partial}{\partial y} \right) (5-x-y) =$$
$$= -1 + (5-x-y)(-1) = -6 + x + y$$

$$y(0) = 3, \quad y'(0) = 5 - 0 - 3 = 2, \quad y''(0) = -6 + 0 + 3 = -3$$

$$y(x) \approx 3 + 2x - \frac{3}{2!} x^2$$

b) Alkalmazd az Euler, illetve a Heun módszert a következő DE-re $\Delta x = 0.01$ lépésközzel!

$$\begin{pmatrix} y_1' \\ y_2' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} y_1 \\ x + y_2 + 1. \end{pmatrix}, \quad \bar{y}(2) = \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix}$$

Mit jósol a két módszer $\bar{y}(2.01)$ -re?

Euler:

$$y(2.01) \approx \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 2 \\ 2+3+1 \end{pmatrix} \cdot 0.01 = \begin{pmatrix} 2.02 \\ 3.06 \end{pmatrix}$$

Heun:

$$y(2.01) \approx \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix} + \frac{1}{2} \cdot 0.01 \cdot \left(\begin{pmatrix} 2 \\ 2+3+1 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 2.02 \\ 2.01+3.06+1 \end{pmatrix} \right)$$

c) $x_0 = 0$, $x_{n+1} = 7x_n + 4$, Mennyi x_n ?

$$\text{fixpont: } 7x_f + 4 = x_f \rightarrow x_f = -\frac{2}{3}$$

$$x_n = 7^n \cdot \left(0 - \left(-\frac{2}{3}\right) \right) + \left(-\frac{2}{3}\right) = 7^n \cdot \frac{2}{3} - \frac{2}{3}$$